

Nr 181.

Ankom till riksdagens kansli den 1 juni 1920 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för kapitalökning å statens under civildepartementet hörande utlåningsfonder.
(4:e avd.)

1:o) I den till riksdagen den 7 januari 1920 avlåtna propositionen om statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t, under titel »utgifter för kapitalökning, statens utlåningsfonder» föreslagit riksdagen besluta, att för avsättning till allmänna järnvägslånefonden i riksstaten för år 1921 upptaga ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

*Allmänna
järnvägslåne-
fonden.*

Under hänvisning till vad det vid statsverkspropositionen under rubrik »utgifter för kapitalökning bil. 1» fogade statsrådsprotokollet över civilärenden sid. 323 (punkt 74) i ämnet innehåller får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

att riksdagen må för avsättning till allmänna järnvägslånefonden i riksstaten för år 1921 upptaga ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor att utgå av lånemedel.

2:o) Kungl. Maj:t har (punkt 75) föreslagit riksdagen dels besluta, att den för att underlätta åstadkommandet av bibanor inom västra delarna av Värmlands, Kopparbergs och Jämtlands län samt delar av Bohuslän och Dalsland av riksdagen beslutade lånefonden skall ökas från 12,000,000 kronor till 24,000,000 kronor på det sätt, att under år

*Fonden för
bibanor i vissa
delar av riket.*

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 6 saml. 73 häft. (Nr 181—183.) 1

1921 till fonden avsättes utöver redan beslutat belopp om 1,000,000 kronor, ytterligare 2,400,000 kronor samt under vartdera av åren 1922—1925 avsättas likaledes 2,400,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att från denna fond anvisa statslån till understödjande av nya, ännu ej påbörjade enskilda järnvägsanläggningar, om vilka här är fråga; *dels* besluta, att de för åtnjutande av lån från ifrågavarande fond hittills föreskrivna villkor och bestämmelser skola gälla även för lån ur den sålunda ökade fonden; *dels* medgiva, att Kungl. Maj:t må under tiden till och med år 1925 förfoga över samtliga av riksdagen för avsättning till fonden anvisade medel; *dels ock* besluta att för avsättning till ifrågavarande fond i riksstaten för år 1921 upptaga ett reservationsanslag av 3,400,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 323—328 av åberopade statsrådsprotokollet.

Rörande ifrågavarande anslag har departementschefen, bland annat, anfört följande:

»Vid prövande av behovet av ökning av bibanefonden synes man, såsom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen jämväl gjort, kunna för närvarande utgå från att under den närmaste tiden behov av bidrag från fonden endast föreligger beträffande, dels de två järnvägar, som redan erhållit statslån ur fonden, nämligen Billingsfors—Arvika med bibana och Åmål—Årjäng, dels ock järnvägen Limedsforsen—Särna. För övriga planerade järnvägsföretag i orten, nämligen Smedberg—Ed, Skee—Ed, Åsbyholm—Slättne och Edebäck—Slättne, hava koncessioner ej ännu meddelats. Ansökningar därom liksom om statslån för företagen äro ingivna och för yttrande remitterade till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Enligt vad styrelsen meddelat, hava emellertid de förberedande arbetena med kapitalanskaffning för närvarande icke för sistnämnda företag fortskridit så långt, att statslån för något av desamma under de närmaste åren kan tänkas ifrågakomma.

En undersökning av lånebehovet för järnvägarna Billingsfors—Arvika med bibana Åmål—Årjäng och Limedsforsen—Särna giver vid handen, att detta numera i följd av under kristiden inträdd stegring å samtliga kostnader för banornas anläggning ungefär fördubblats. Såsom framgår av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens utlåtande, beräknas nämligen numera kostnaden för utförande av dessa järnvägar till ett sammanlagt belopp av icke mindre än omkring 32,000,000 kronor. Statslånen för järnvägarna skulle enligt vanliga villkor för lån från fonden sålunda med nuvarande prisläge komma att utgöra den betyd-

liga summan av 24,000,000 kronor. Då fonden endast omfattar 12,000,000 kronor, skulle enbart lånebehovet för nämnda tre banor betinga dess ökning med lika stort belopp.

För järnvägarna Billingsfors—Arvika med bibana och Ämål—Årjäng hava, såsom ovan nämnts, statslån från bibanefonden beviljats till ett sammanlagt belopp av 8,895,750 kronor. Arbetet å järnvägsanläggningarna är påbörjat och fortgår alltjämt. Då enligt för fonden stadgade villkor lån endast får beviljas för nya, ännu ej påbörjade järnvägsanläggningar, utgör berörda omständighet hinder för Kungl. Maj:t att anvisa nya lån för järnvägarnas fullbordande, och måste riksdagens medgivande därtill sökas. Det torde emellertid vara uppenbart, att vederbörande järnvägsbolag icke förmå att själva anskaffa samtliga de medel, som äro erforderliga för arbetenas slutförande. Staten måste säkerligen hålla sig beredd att bispringa med lån till ytterligare betydande belopp. Då jag i likhet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anser, att beslut om reserverande av nödiga medel för de båda järnvägsföretagens bringande till fullbordan redan nu bör fattas, vill jag emellertid betona, att ett sådant reserverande av medel ingalunda bör få anses såsom en utfästelse till vederbörande järnvägsaktiebolag att statslån till $\frac{3}{4}$ av de ökade anläggningskostnaderna äro att påräkna. Frågorna, under vilka villkor och till vilka belopp ytterligare statslån skola utgå till företagen, böra fastmera i sinom tid underställas riksdagens prövning.

Vad angår järnvägen Limesforsen—Särna, har återstoden av nuvarande lånefonden eller 3,104,250 kronor — 1921 års avsättning inberäknad — beräknats åtgå till statslån för järnvägen, för vilken statslån till nämnda belopp tidigare blivit sökt. Såsom framgår av förenämnda, av Limesforsen—Särna järnvägsaktiebolag gjorda framställning, påräknar bolaget numera ett statslån till mer än dubbla beloppet eller omkring 6,300,000 kronor. Förutsättning för att sistnämnda summa skall bliva för ändamålet tillräcklig är dessutom, att den nu beräknade anläggningskostnaden skall nedgå med omkring 1,000,000 kronor. Bolaget räknar med möjligheten, att detta kan ske före våren 1921, vid vilken tidpunkt bolaget har för avsikt att igångsätta arbetet, därest nödigt statslån kan ställas i utsikt.

Frågan om när arbetena å järnvägen Limesforsen—Särna komma att påbörjas kan sålunda för närvarande ej med säkerhet bedömas. Med hänsyn till ovissheten härutinnan torde en av bolaget gjord framställning, att staten, som i samband med övertagandet av Mora—Vänerns järnväg förvärvat ett antal aktier i bolaget, skulle för dessa del-

taga i beslutad ökad aktieteckning, ej komma att underställas innevarande års riksdag. Den nu ifrågasatta ökningen av bibanefonden lärer emellertid böra tillmätas så, att möjlighet finnes att tilldela bolaget statslån, när arbetenas påbörjande med hänsyn till omständigheterna kan anses lämpligt.

På grund av vad nu anförts finner jag en väsentlig ökning av nu ifrågavarande fond påkallad. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag om ny avsättning till lånefonden med 2,400,000 kronor årligen under åren 1921—1925, eller sålunda med tillhoppa 12,000,000 kronor, synes under för handen varande förhållanden böra godtagas. Att, såsom styrelsen tänkt sig, nu bilda en gränsbanefond, synes däremot av praktiska skäl mindre tilltalande. Det förfaringssätt, som vid föregående beslut om anskaffande av nya medel till statslån för järnvägarna i dessa trakter kommit till användning, eller den äldre lånefondens utökning för ändamålet, torde även nu böra tillämpas.»

Med hänsyn till den i ärendet lämnade utredningen har utskottet ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) besluta, att den för att underlätta åstadkommandet av bibanor inom västra delarna av Värmlands, Kopparbergs och Jämtlands län samt delar av Bohuslän och Dalsland av riksdagen beslutade lånefonden skall ökas från 12,000,000 kronor till 24,000,000 kronor på det sätt, att under år 1921 till fonden avsätts, utöver redan beslutat belopp om 1,000,000 kronor, ytterligare 2,400,000 kronor samt under vartdera av åren 1922—1925 avsätts likaledes 2,400,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att från denna fond anvisa statslån till understödjande av nya, ännu ej påbörjade enskilda järnvägsanläggningar, om vilka här är fråga;

b) besluta, att de för åtnjutande av lån från ifrågavarande fond hittills föreskrivna villkor och bestämmelser skola gälla även för lån ur den sålunda ökade fonden;

c) medgiva, att Kungl. Maj:t må under tiden

till och med år 1925 förfoga över samtliga av riksdagen för avsättning till fonden anvisade medel;

d) besluta att för avsättning till ifrågavarande fond i riksstaten för år 1921 upptaga ett reservationsanslag av 3,400,000 kronor att utgå av lånemedel.

3:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 76) får utskottet slutligen hemställa, *Vattenkrafts-
lånefonden.*

att riksdagen må såsom kapitalökning för *vattenkraftslånefonden* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor att utgå av lånemedel.

Stockholm den 1 juni 1920.

På statsutskottets vägnar:

A. ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. J. G. Swartz, J. Nilsson* i Skottlandshus, *N. A. Nilsson, H. F. Lamm, H. M. Bäckström, J. L. Widell, C. G. Ekman, O. U. B. Olsson, O. Bergqvist, J. Jeansson* och *C. I. Asplund* samt

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *O. H:son Waldén, S. Bengtsson* i Norup, *W. Bäckström, C. R. Jansson* i Falun, *J. Erlansson, A. J. Andersson* i Gävle, *O. Nilsson* i Örebro, *A. Mossberg, S. E. J. Lübeck, K. E. W. Söderhielm* och *J. D. Norman*.
